



شرکت صنایع
سیمان گیلان سبز



شرکت صنایع
سیمان گیلان سبز

معرفی تالاب های استان گیلان

(به مناسبت ۱۳ بهمن ماه، روز جهانی تالاب ها)



گردآوری و تنظیم :

مهندس پریسا صفردخت بهار (کارشناس ارشد محیط زیست)
و مشاور محیط زیست صنایع سیمان گیلان سبز

مقدمه:

گیلان یکی از سرسبزترین استان‌های میهن عزیزمان، ایران می باشد. که همچون نگینی در خطه‌ی جنوبی دریای خزر می درخشد، و دارای جاذبه‌های طبیعی و تاریخی فراوانی مانند انواع رودخانه ها، تالاب ها، آبشارها، مناطق بکر و طبیعی جنگلی، بیابانات بسیار زیبا، و مناطق طبیعی تاریخی و می باشد. تالاب های استان گیلان یکی از نمادهای زیبایی استان بوده که علاوه بر ارزش و اهمیت زیست محیطی و اقتصادی خود برای مردم این استان، همه ساله گردشگران زیادی را به سمت این استان جهت تماشای زیبایی های این تالاب سوق می دهد. در ادامه تعدادی از مهمترین تالاب های استان گیلان را معرفی خواهیم نمود:

تالاب بین المللی انزلی:

این تالاب در حدود ۴۰ کیلومتری شمال شهر رشت و در جنوب غربی شهرستان بندرانزلی و دریای خزر قرار دارد. تالاب انزلی از جمله زیباترین مناظر آبی ایران به ویژه استان گیلان است که در داخل آن، جزایر زیبایی وجود دارند.

این تالاب محل تخم‌ریزی آبزیان به ویژه ماهیان سفید و پناهگاه و زیستگاه پرندگان بومی و مهاجر است. در این تالاب بیش از ۱۰۰ گونه پرنده، ۵۰ گونه ماهی و صدها گونه مختلف از گیاهان و جانوران زندگی می کنند و به همین دلیل از مهم ترین تالاب‌های جهان محسوب می شود که از سال ۱۳۵۴ جزو تالاب‌های بین‌المللی تحت حفاظت واقع شده و مهم ترین منبع تکثیر و تولید ماهیان خاویاری و استخوانی دریای خزر است.

از جمله تنوع گیاهی در تالاب انزلی می توان به گیاهان آبی بی نظیر نیلوفر آبی، لاله تالابی، مریم آبی و عدسک اشاره نمود. پسته دریایی که در زبان محلی به آن «تعله باقلی» می گویند یکی از گیاهان زیبایی است که در این تالاب می روید و محصول آن لاله تالابی است. این گونه گیاهی با کلاهک سبز رنگ و دانه‌های کوچک به رنگ سبز دارای خواص دارویی و درمانی است و در طب سنتی مورد استفاده قرار می گیرد.

وسعت این تالاب در فصول زمستان و بهار به علت افزایش بارندگی به حدود ۱۲۰ کیلومتر مربع می رسد و در تابستان و پاییز به حدود ۸۰ کیلومتر تقلیل می یابد. با توجه به زیبایی‌های چشمگیر تالاب انزلی، این منطقه می تواند به عنوان اکوسیستم آبی-طبیعی، گردشگران زیادی را به خود جلب کند و تقریباً همه ساله از نقاط مختلف ایران و جهان برای دیدن از این تالاب زیبا به شهر انزلی سفر می کنند. اما متأسفانه از سال ۱۳۸۴ خورشیدی در معرض خطر نابودی قرار دارد.

تصاویری زیبا از تالاب انزی







تالاب بین‌المللی امیر کلايه (شيخ على كل):

تالاب امير کلايه که در گذشته آن را «شاله کل» نیز می‌نامیدند در بخش شیرجو پشت در شمال لاهیجان و در ۲۸ کیلومتری شمال غربی لنگرود در نزدیکی جاده بندر کياشهر (حسن کياده) به لنگرود قرار دارد و یکی از تالاب‌های منحصر به فرد استان گیلان است. یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد این تالاب در مقایسه با دیگر تالاب‌های استان گیلان این است که این تالاب از محدود محیط‌های تالابی آب شیرین است که تنها در یک کیلومتری دریا قرار دارد. این تالاب توسط چشمه‌های زیرزمینی و تعدادی زهکش که آب مزارع کشاورزی را وارد تالاب می‌نمایند، تغذیه می‌شود. مساحت این تالاب حدود ۱۲۳۰ هکتار است و عمق متوسط آن ۱/۸۵ متر می‌باشد و محل زمستان‌گذرانی هزاران قطعه پرنده مهاجر از جمله انواع قو، فلاینگو، پلیکان، اردک، غازهای وحشی، خوتکا، چنگر، گیلار و ده‌ها گونه دیگر است.

این تالاب زیستگاه ۱۱ گونه از انواع ماهیان نظیر سوف، حاجی ترخان، اسبوله، اردک ماهی، کپور و گونه‌های دیگر است که در تنوع بخشی به این اکوسیستم آبی نقش مؤثری دارند. «لای ماهی» از مهم‌ترین گونه آبیان در این تالاب است که از نظر کارشناسان شیلات، حیات آن حائز اهمیت است. از عمده‌ترین پستانداران منطقه انواع جوندگان، شنگ، راسو و شغال می‌باشند. البته در گذشته گراز نیز در منطقه گزارش شده بود که به علت تخریب زیستگاه و شکار بی‌رویه در چند سال اخیر گزارشی مبنی بر وجود این جانور در منطقه نمی‌باشد.

علاوه بر وجود انواع گونه‌های جانوری در این تالاب، این مکان زیستگاه گونه‌های گیاهی آبی بی‌نظیر نیلوفر آبی، لاله تالابی، مریم آبی و عدسک است. پسته دریایی یکی از گیاهان زیبایی است که در این تالاب می‌روید و محصول آن لاله تالابی است. این گونه گیاهی با کلاهک سبز رنگ و دانه‌های کوچک به رنگ سبز دارای خواص دارویی و درمانی است و در طب سنتی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

با توجه به جاذبه‌ها و ویژگی‌های اکولوژیکی این تالاب، این اکوسیستم آبی در سال ۱۳۵۴ خورشیدی در کنوانسیون رامسر با نام «تالاب امیر کلايه» در فهرست تالاب‌های بین‌المللی قرار گرفت و در حال حاضر تحت نظارت سازمان محیط زیست می‌باشد.

تصاویری زیبا از تالاب امیرکلیه



تالاب استیل:

تالاب زیبای استیل با مساحت ۱۳۸ هکتار یکی از جاذبه‌های طبیعی شناخته شده و مهم شهر آستارا به شمار می‌رود که در ۷ کیلومتری شهر آستارا در حاشیه جاده لوندویل به آستارا قرار دارد. نزدیکی به جاده، تنوع چشم‌اندازهای طبیعی همچون کوهستان، جنگل و مزارع و کشتزارهای اطراف، اهمیت اکوتوریستی این تالاب را دو چندان نموده است. ضلع غربی این تالاب پوشیده از جنگل و پوشش‌های سبز گیاهی است و در ضلع شرقی آن درختان توسکای شناور منظره بسیار جالب توجهی را به وجود آورده است. به علت این که ریشه درختان این تالاب در آب قرار دارد، همواره در پهنای تالاب جابه‌جا شده و حرکت می‌کنند به همین علت تالاب آستارا به تالاب درختان شناور نیز معروف است.

از ویژگی‌های مهم این تالاب وجود ماهی‌هایی همچون کپور و اردک ماهی است. این تالاب طبیعی زیستگاه و پناهگاه پرندگان کمیابی می‌باشد که برای زاد و ولد از اروپای مرکزی، ماورای خزر و مناطق قطبی به این منطقه مهاجرت می‌کنند که از این میان چنگر نوک سرخ مهم‌ترین آن است. همچنین این مکان زیستگاه جانوری به نام نوتریا می‌باشد که نوعی موش جونده است.

تالاب استیل از سال ۱۳۸۴ به عنوان یکی از پنج منطقه نمونه گردشگری استان گیلان شناخته شده است و در بهار و تابستان استراحتگاه مسافران بوده و از نظر گردشگری حائز اهمیت می‌باشد. در گویش محلی به این تالاب «هستل» به معنای آبگیر می‌گویند.

تصاویری زیبا از تالاب استیل





تالاب بوجاق (پارک ملی بوجاق):

پارک ملی بوجاق با مساحتی بالغ بر ۳۲۵۰ هکتار و ارتفاع متوسط ۲۶ متر پایین‌تر از سطح دریا‌های آزاد، در شمال شرق شهر رشت در بخش بندر کباشهر در ۲۰ کیلومتری شهرستان آستانه اشرفیه واقع شده و محل زمستان‌گذرانی پرندگان مهاجر و جوجه‌آوری پرندگان آبی و کنار آبی می‌باشد

قسمتی از تالاب بوجاق به علت اهمیت زیستگاهی به ویژه برای پرندگان مهاجر آبی به عنوان تالاب بین‌المللی در سال ۱۳۵۴ خورشیدی تحت عنوان «لاگون کباشهر» در فهرست کنوانسیون رامسر به ثبت رسید. این تالاب تا سال ۱۳۶۹ خورشیدی از دو بخش شرقی و غربی تشکیل شده بود که حد فاصل بین این دو بخش، رودخانه سفیدرود جریان داشت. طغیان‌های پی در پی و سیلاب‌های متعدد سبب انحراف رودخانه شده و نهایتاً دهانه سفیدرود در فاصله ۲/۵ کیلومتری دهانه اولیه قرار گرفت. بعد از پیروزی انقلاب سال ۱۳۵۷، این تالاب به عنوان «تالاب ۲۲ بهمن» نیز نامگذاری گردید. منطقه بوجاق در سال ۱۳۷۷ خورشیدی با وسعت ۸۰۰ هکتار به مدت ۵ سال با نام «منطقه شکار ممنوع بوجاق کباشهر» تحت حفاظت قرار گرفت و سپس در سال ۱۳۸۱ خورشیدی با افزایش سطح به میزان فعلی، به مجموعه پارک‌های ملی کشور پیوست. تمام پارک ملی بوجاق با عنوان «تالاب کباشهر» در لیست تالاب‌های بین‌المللی کنوانسیون رامسر به ثبت رسیده است.

از گونه‌های مهم پرندگان پارک ملی بوجاق می‌توان به غاز خاکستری، عروس غاز، فلامینگو، پلیکان، اوست چوب پا، باکلان، انواع حواصیل، اکراس، کله سبز، خوتکا، اردک ارده‌ای، کفچه نوک، آنقوت، تنجه، نوک پهن، کشیم، قو، طاووسک، بحری، لیل، سنقر تالابی، خروس کولی، چنگر، آبچلیک، گیلان‌شاه، کاکایی، اردک سرحنایی و گیلار اشاره نمود.

از گونه‌های گیاهی پارک ملی بوجاق نیز نی، لویی، آق‌طی، تمشک، عدسک آبی، تراپا (سه کله خیز)، میریوفیلوم، سراتوفیلوم، اسپرغان، کلونی درختچه‌های گز، توسکا، انار، توده‌های دست کاشت درختان سوزنی برگ شامل گونه‌های مختلف سرو و پوشش‌های علفی شامل بوته‌های سازو و تمشک‌زار می‌باشند.

اگرچه این منطقه به عنوان منطقه حفاظت شده معرفی شده است اما آن گونه که باید از این منطقه حفاظت درستی به عمل نمی‌آید و به نظر می‌رسد نامشخص بودن مرز پارک ملی بوجاق یکی از مشکلات اصلی آن است و همین امر سبب حضور و رفت و آمد بیش از حد انسان در محدوده پارک ملی شده است. اگرچه منبع درآمد مردم منطقه بوجاق (کباشهر و حومه آن) بیشتر بر پایه زراعت برنج و صیفی‌جات است، اما بخش زیادی نیز به صورت فصلی به شغل صیادی اشتغال دارند که سبب به خطر افتادن حیات جانوران به ویژه پرندگان ارزشمند این منطقه می‌شود. از طرفی تخلیه زباله در ضلع شرقی تالاب از دیگر معضلات این منطقه می‌باشد.

تصاویری زیبا از تالاب بوجاق





تالاب آق:

تالاب آق در حد فاصل بین بخش لوندویل و بخش مرکزی شهرستان آستارا واقع شده و از جنوب به شهر لوندویل، از شمال به شهر آستارا، از شرق به دریای خزر و از غرب به جاده آستارا- لوندویل منتهی می‌شود. این تالاب در یک دهه گذشته ۱۰۰ هکتار وسعت داشته است اما هم اکنون به دلیل پیشروی آب دریای خزر، برداشت بی‌رویه آب برای مصارف کشاورزی از حوزه آبریز این تالاب، رعایت نکردن حقابه تالاب به منظور حفظ اکوسیستم آن و نیز برداشت غیرمجاز شن و ماسه از سواحل تالاب، وسعت این اکوسیستم مهم آبی را به کمتر از ۱۰ درصد وسعت قبلی خود رسانده است اما با این وجود اکوسیستم این تالاب هنوز زنده و فعال است و جزو مناطق شکار ممنوع و حفاظت شده محسوب می‌شود. در این تالاب ۶۱ گونه پرنده زمستان‌گذران و مهاجر شناسایی شده‌اند. انواع مرغابی‌سانان، قو، پلیکان، اردک، باکلان، خوتکای پر سفید و بلدرچین از جمله پرندگان موجود و شناسایی شده در این تالاب می‌باشند و از آبزیان این تالاب می‌توان به اردک ماهی، کپور و ماهی سفید اشاره نمود.

تصاویری زیبا از تالاب آق



تالاب سرخانکل (منطقه حفاظت شده سرخانکل):

تالاب سرخانکل بخشی از مجموعه تالاب انزلی می‌باشد که در بخش میانی آن واقع شده است. این تالاب با مساحتی در حدود ۱۱۵۶ هکتار، از شمال به نهنگ روگاه، از جنوب به شالیزارهای هند خاله و از غرب به رودخانه سیاه درویشان منتهی می‌گردد. این تالاب جزو تالاب‌های بین‌المللی کنوانسیون رامسر است و عمده پوشش گیاهی آن را نی و لویی تشکیل می‌دهند. از حیات وحش این تالاب می‌توان به پرندگان مهاجر همچون قو، غاز، چنگر، انواع مرغابی‌ها، طاووسک، یلوه و کاکایی اشاره نمود که در این منطقه زمستان‌گذرانی می‌نمایند. ماهیان این تالاب شامل دو گروه ماهیان بومی همچون سوف، هشترخان، کپور، سیم، شوک (اردک ماهی) و ماهیان مهاجر از قبیل ماهی سفید، شاه کولی و سیاه کولی می‌باشند.

تصاویری زیبا از تالاب سرخانگل





تالاب سیاه درویشان:

این تالاب زیبا یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد شهرستان صومعه سرا می‌باشد که در قسمت شمالی آن واقع شده است و از نظر زیست محیطی، سیاحتی و اقتصادی دارای اهمیت بسیاری می‌باشد زیرا در حاشیه آن افراد زیادی زندگی می‌کنند که اساس معیشت آن‌ها کشت محصولاتی همچون برنج، صیفی‌جات، مرکبات و توتون است. این تالاب زیستگاه گونه‌های مختلف پرندگان بومی، مهاجر همچون گیلار، فیلوش، خوتکای پر سفید و معمولی، لک لک و انواع آبزیان می‌باشد. از مهم‌ترین رودخانه‌هایی که به این تالاب می‌ریزند می‌توان به ماسوله رودخان، قلعه رودخان و پسیخان اشاره کرد

تصاویری زیبا از تالاب سیاه درویشان



تالاب (پناهگاه حیات وحش) سلکه:

این تالاب در جنوب بخش مرکزی تالاب انزلی در محدوده شهرستان صومعه سرا واقع شده و مساحت آن در حدود ۳۶۵ هکتار است.

پناهگاه حیات وحش سلکه با ارتفاع ۲۰ الی ۲۴ متر از سطح آب‌های آزاد، از شمال به تالاب سلکه، از جنوب به حاشیه مزارع روستاهای هندخاله و صوفیان‌ده، از غرب به رودخانه هندخاله و از شرق به رودخانه تراب‌خاله محدود می‌شود. این منطقه یکی از تالاب‌های با ارزش شمال کشور است و سالانه تعداد زیادی از پرندگان مهاجر به ویژه انواع غاز در این تالاب زندگی می‌کنند.

بخشی از این منطقه به صورت تالابی و بخش دیگر آن به صورت چمن‌زار و مرتع می‌باشد. در طول سالیان متمادی در اثر پایین رفتن سطح آب دریای خزر و در نتیجه پایین رفتن سطح آب تالاب انزلی، منطقه سلکه نیز با خطر نابودی مواجه گردید که در سال ۱۳۵۴ خورشیدی مطالعاتی در زمینه جلوگیری از نابودی این منطقه با ارزش انجام گرفت که در نهایت جهت احیای این منطقه یک سد خاکی در ضلع شمالی منطقه در حد فاصل رودخانه هندخاله و تراب‌خاله به طول ۲۴۰۰ متر و عرض ۶ متر در پایه و ۳ متر در تاج و ارتفاع ۱/۵ متر احداث گردید تا در طول فصل مهاجرت پرندگان به این تالاب، نزولات جوی را در خود ذخیره نموده و محیط زندگی پرندگان در آن حفظ گردد اما در طول سالیان اخیر در نتیجه بالا آمدن سطح آب دریای خزر، سطح آب پناهگاه سلکه نیز افزایش یافته به طوری که کلیه سطح منطقه حالت تالابی به خود گرفته و نقاطی که قبلاً به صورت چمن‌زار و مرتع بود کاملاً از بین رفته و در نتیجه این تغییرات، جمعیت غازهای مهاجر نسبت به گذشته فوق‌العاده تقلیل یافته و جمعیت گونه‌های دیگر که با محیط آبی سازگاری بیشتری دارند، افزایش یافته است.

تصاویری زیبا از تالاب سلکه





تالاب (منطقه حفاظت شده) سیاه کشیم:

منطقه حفاظت شده سیاه کشیم با مساحت ۴۱۱۴ هکتار، در جنوب غربی تالاب انزلی در محدوده شهرستان صومعه سرا واقع می‌باشد و در واقع جنوبی‌ترین بخش تالاب انزلی را شامل می‌شود. آب‌های اضافی فراهم آمده از رودخانه‌های واقع در حوزه آبریز سیاه کشیم از طریق تنگه نسبتاً باریکی که در شمال شرقی آن قرار دارد به بخش مرکزی تالاب انزلی وارد می‌شود. مهم‌ترین گونه‌های گیاهی منطقه شامل لویی، نی، جگن، بارهنگ آبی، اسپرغان، آقطنی، تراپا، لاله تالابی، نیلوفر آبی، سراتوفیلوم، گونه‌های کنار آبی همچون نی، تاج‌ریزی، سرخاب کولی و گونه‌های خشکی مثل توسکا است.

گونه‌های شاخص جانوری این زیستگاه شامل قو، غاز، اردک بلوطی، اردک تاجدار، خوتکا، کله سبز، انواع حواصیل، فیلوش، انواع شکاریان شامل عقاب تالابی، لیل، دلیچه، سنقر تالابی، پرستوهای دریایی، کاکایی و ... می‌شود. همچنین این منطقه جایگاه مناسبی برای زادآوری پرستوهای دریایی می‌باشد و بزرگ‌ترین کلونی جوجه‌آوری حواصیل خاکستری در جنوب دریای خزر است. این پرنده یک متر طول دارد و بزرگ‌ترین حواصیل در استان گیلان است. این گونه که در زبان محلی به آن «کیود قار» یا «شالباغ» گفته می‌شود، معمولاً به صورت انفرادی و گاهی در دسته‌های کوچک دیده می‌شود. در منطقه حفاظت شده سیاه کشیم بیش از ۴۳ جفت از این پرنده زیبا زندگی می‌کنند.

تصاویری زیبا از تالاب سیاه کشیم



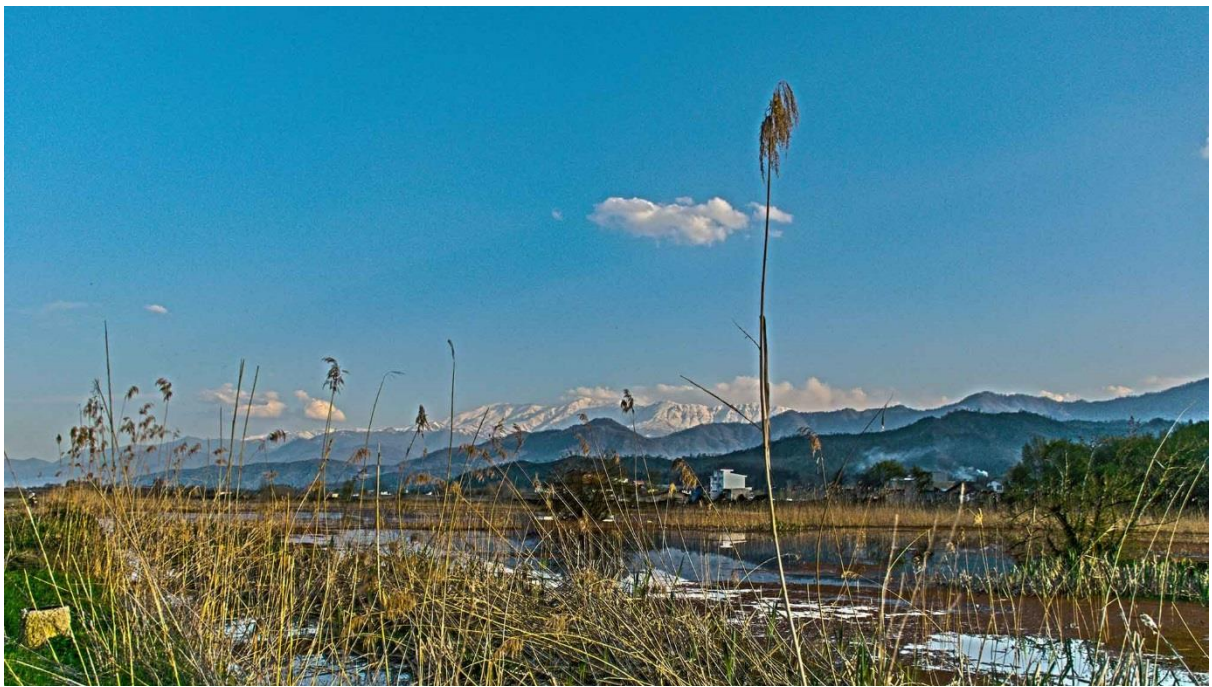
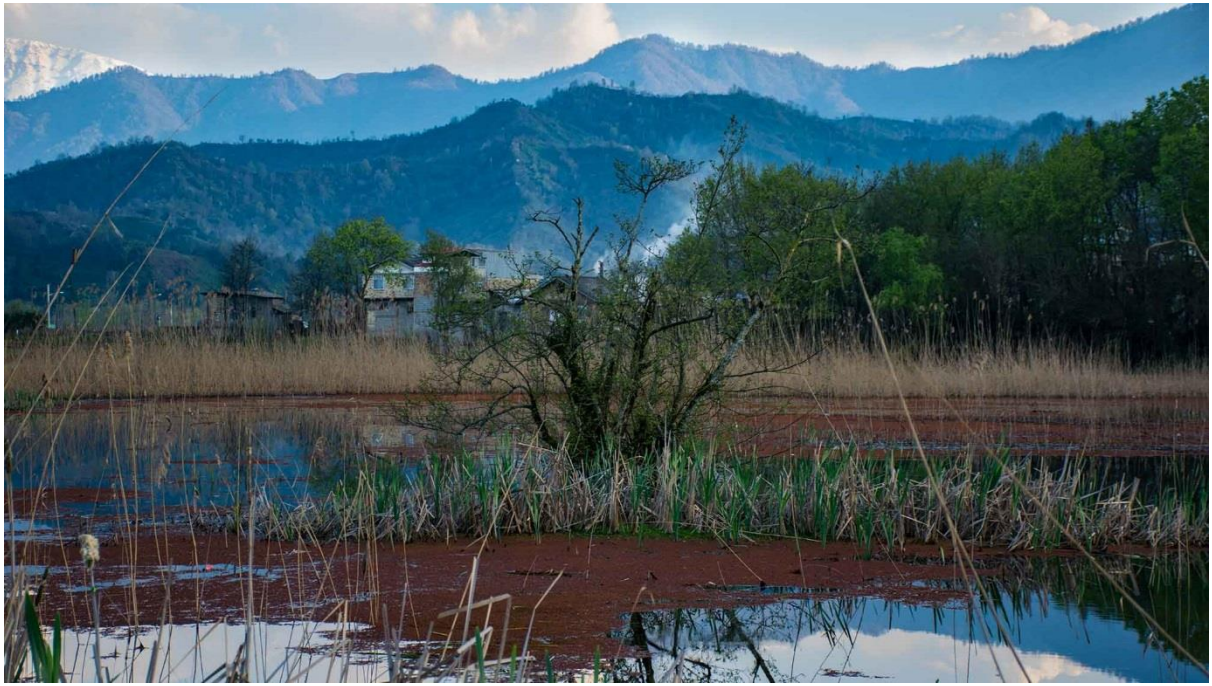


تالاب زربيجار:

تالاب زربيجار یکی از دیدنی‌ترین مناطق املش می‌باشد که به عنوان یک زیستگاه طبیعی برای جانوران و پرندگان مهاجر و همچنین محل ذخیره آب جهت مصارف شالیکاری حائز اهمیت می‌باشد. گنجایش این تالاب ۲۵ هزار متر مکعب می‌باشد و آب آن توسط چشمه‌های متعدد و رودخانه هر دو آب و سرشاخه پلرود تأمین می‌شود. سطح این تالاب توسط گیاهان مردابی و نیلوفرهای آبی پوشیده می‌شود و در فصل بهار و تابستان جلوه زیبایی ایجاد می‌کند.

تصاویری زیبا از تالاب زربيجار





تالاب سوستان:

در قسمت جنوب شرقی شهرستان لاهیجان و در روستای سوستان تالابی به همین نام قرار دارد. این تالاب نیز دارای آب شیرین است. در داخل و اطراف این تالاب گیاهان مردابی رشد کرده اند و محل زندگی انواع پرندگان و آبزیان است.

تصاویری زیبا از تالاب سوستان



